

mizing the financial behavior of households in transformational economy of Ukraine]. *Ekonomichnyi prostir*, no. 49 (2011): 141-149.

Lundberg, S., Pollak, R. A., and Stearns, J. "Family Inequality: Diverging Patterns in Marriage, Cohabitation, and Childbearing". *NBER Working Papers* (2016).

Macours, K. "Volatility, Risk and Household Poverty: Micro-evidence from Randomized Control Trials" Paris School of Economics and INRA. <http://ageconsearch.umn.edu/bitstream/128293/2/Marcours.pdf>

Newman, S., and Wainwright, F. "Income Shocks and Household Risk-Coping Strategies: Evidence from Rural Vietnam". <https://ideas.repec.org/p/iis/dispa/iisdp358.html>

Polterovich, V. M. "Institutsionalnyye lovushki i ekonomicheskiye reformy" [Institutional traps and economic reforms]. <http://www.institutional.boom.ru/tranzitology.htm>

Turner, V. *Simvol i ritual* [Symbol and ritual]. Moscow: Nauka, 1983.

УДК 330.1

СИСТЕМАТИЗАЦІЯ НАУКОВИХ ПІДХОДІВ ДО ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ПОНЯТТЯ «ПРОСТОРОВА ПОЛЯРИЗАЦІЯ»

© 2016 ГОРИНА Г. О.

УДК 330.1

Горина Г. О. Систематизація наукових підходів до визначення сутності поняття «просторова поляризація»

Метою статті є систематизація наукових поглядів до визначення сутності поняття «просторова поляризація» та відокремлення на цій підставі наукових підходів. Типізовано підходи та позиції науковців щодо використання терміна «поляризація» з огляду на його багатаспектність та міждисциплінарний характер. Узагальнення теоретичного апарату досліджуваного питання дало змогу відокремити такі підходи: системний, територіально-регіональний, просторово-економічний, глобалізаційний, соціальний. Зроблено висновок, що поняття «просторова поляризація» досить об'ємне і має в сучасній науці різні тлумачення та перебуває на стику регіональної економіки, економічної географії та соціології, інституціональної економіки, макроекономіки та демографії. Разом з тим, у більшості трактувань розкривається її економічна сутність, яка відображає нерівномірність соціально-економічного розвитку. Теоретичне узагальнення тлумачень та трактувань поняття «просторова поляризація» дало змогу відокремити чотири підходи до його визначення, а саме: ресурсний, факторний, ресурсно-факторний та інноваційний. Перспективами подальших досліджень у даному напрямі є аналіз факторів, формуючих просторову поляризацію.

Ключові слова: просторова поляризація, поляризації економічного простору, диспропорція, асиметрія, нерівномірність розвитку.

Табл.: 1. **Бібл.:** 30.

Горина Ганна Олександрівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри міжнародної економіки та туризму, Донецький національний університет економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського (вул. Острівського, 16, Кривий Ріг, Дніпропетровська область, 50005, Україна)

E-mail: gorina_anna@mail.ru

УДК 330.1

UDC 330.1

Горина А. А. Систематизация научных подходов к определению сущности понятия «пространственная поляризация»

Целью статьи является систематизация научных взглядов к определению сущности понятия «пространственная поляризация» и выделение на основе этого научных подходов. Проведена типизация подходов и позиций ученых к использованию термина «поляризация», учитывая его многоаспектность и междисциплинарный характер. Обобщение теоретического аппарата изучаемого вопроса позволило выделить следующие подходы: системный, территориально-региональный, пространственно-экономический, глобализационный, социальный. Сделан вывод, что понятие «пространственная поляризация» достаточно объемно, имеет в современной науке различные толкования и находится на стыке региональной экономики, экономической географии и социологии, институциональной экономики, макроекономики и демографии. Вместе с тем, в большинстве трактовок раскрывается его экономическая сущность, которая отображает неравномерность социально-экономического развития. Теоретическое обобщение толкований и трактовок понятия «пространственная поляризация» позволило выделить четыре подхода к его определению, а именно: ресурсный, факторный, ресурсно-факторный и инновационный. Перспективой дальнейших исследований в данном направлении является анализ факторов, формирующих пространственную поляризацію.

Ключевые слова: пространственная поляризация, поляризации экономического пространства, диспропорция, асимметрия, неравномерность развития.

Табл.: 1. **Библ.:** 30.

Горина Анна Александровна – кандидат экономических наук, доцент, доцент кафедры международной экономики и туризма, Донецкий национальный университет экономики и торговли им. М. Туган-Барановского (ул. Острівського, 16, Кривий Ріг, Дніпропетровська область, 50005, Україна)

E-mail: gorina_anna@mail.ru

Gorina G. O. Systematizing Scientific Approaches to the Definition of the Concept of «Spatial Polarization»

The article is aimed at systematization of scientific views as to definition of the concept of «spatial polarization» and allocating scientific approaches on this basis. A typification of approaches and views of scientists towards use of the term of «polarization» has been carried out, taking into account the multi-dimensional nature and interdisciplinary nature of the term. A generalization of the theoretical apparatus as to the studied issue provided for allocating the following approaches: system, geographical-regional, spatial-economic, globalization, social. It is concluded that the concept of «spatial polarization» is sufficiently extensive, has different interpretations in the current science and is located at the junction of regional economics, economic geography and sociology, institutional economics, macroeconomics and demographics. However, most interpretations disclose its economic nature, which displays the unevenness of the socio-economic development. Theoretical generalization of interpretation and handling of the concept of «spatial polarization» has provided for allocating four approaches to its definition, namely: resource, factorial, resource-factorial and innovative. Prospect for further research in this area is analyzing the factors, which form the spatial polarization.

Keywords: spatial polarization, polarization of the economic space, disparity, asymmetry, unevenness of development.

Tabl.: 1. **Bibl.:** 30.

Gorina Ganna O. – PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of International Economics and Tourism, Donetsk National University of Economy and Trade named after M. Tugan-Baranovsky (16 Ostrovskoho Str., Kryvyi Rih, Dnipropetrovsk region, 50005, Ukraine)

E-mail: gorina_anna@mail.ru

Посилення поляризації світового економічного простору, диспропорція та асиметрія соціально-економічного розвитку, диференціація та нерівномірність територіально-галузевої структури країн та регіонів світу викликає об'єктивну необхідність дослідження теоретичних і методологічних основ цього процесу. Дискусійність проблематики, ґрунтовна міждисциплінарна складова поняття просторової поляризації розвитку актуалізує питання дослідження наявних наукових поглядів та підходів до визначення його дефініції.

Теоретичні засади просторової поляризації було порушено в роботах закордонних та вітчизняних вчених. Велику зацікавленість серед науковців викликають питання згладжування просторової економічної поляризації. Так, дослідження Дьякової О. В. [1] присвячено розробці економічно ефективного механізму згладжування соціально-економічної поляризації регіонів, Зінов'єва А. А. [2] аналізує основні фактори, що сприяють згладжуванню просторової економічної поляризації, Кутаєв Ш. К., Жантудуєва Х. М. [3], Чебунина Н. М. [4] визначають напрями зниження міжрегіональних диспропорцій та поляризації соціально-економічного розвитку, Ртищев А. В. [5] досліджує теоретичні та методичні положення підвищення ефективності інструментів згладжування і зниження просторової поляризації, Шкроманда В. І. [6] пропонує теоретичне обґрунтування та методичне забезпечення напрямків вдосконалення податкових інструментів згладжування просторової поляризації в рівнях соціально-економічного розвитку регіонів.

Огляд еволюції теорій просторового розвитку було здійснено у працях науковців Аврамчікової Н. Т. [7], Вдовкіної Є. Г. [8], надбання французької школи просторової економіки досліджено Калашніковою Т. М. [9], категорії «центральність – периферійність» у контексті теоретичного набутку (теорії, концепції, доктрини) суспільної географії розглянуто Шаблій О., Сохоцькою Г. [10].

Разом зі значною увагою до теоретичних основ формування поляризованого простору недостатня опрацьованість концептуальних підходів до систематизації наукових поглядів щодо визначення сутності поняття «просторова поляризація» обумовлює актуальність теми дослідження.

Метою статті є систематизація наукових поглядів до визначення сутності поняття «просторова поляризація» та відокремлення на цій підставі наукових підходів.

Значущість та актуалізація процесу просторової поляризації світового економічного простору, його домінування та багатоаспектні прояви порушуються в численних дослідженнях. Так, Паршин Ю. І. зауважує, що дослідження особливостей регіонального розвитку «...зумовлює необхідність виявлення найбільш суттєвих проблем з визначення регіональних диспропорцій і просторової диференціації, нерівномірності економічного і соціального розвитку...» [11, с. 29]. Кутаєв Ш. К. і Жантудуєва Х. М. стверджують, що «...у сучасних умовах економічного розвитку домінуючою тенденцією стає посилення міжрегіональних диспропорцій у соціально-економічному розвитку територіальних утворень» [3].

Гур'янова А. С., Прокопович С. В. підкреслюють, що «...зростання рівня нерівномірності розвитку регіонів внаслідок різного потенціалу адаптації територій до мінливих умов функціонування призвело до формування дисбалансу між темпами економічного зростання територій-донорів і територій-реципієнтів» [12, с. 62]. Ртищев А. В. наголошує на необхідності «...забезпечення збалансованого розвитку регіонів, підвищення їх конкурентоспроможності, а також скорочення соціально-економічних диспропорцій» [5, с. 3] в умовах глобалізації, систематичних криз світової економіки, зростання залежності національної економіки від несприятливих явищ. Мельник М. І. наголошує, що «поляризований розвиток регіонів з виділенням і підтримкою мережі потужних центрів локального, регіонального та міжрегіонального рівня потребує поглибленого дослідження» [13, с. 3]. Реутов В. Є. зазначає, що «однією з центральних проблем регіональної економіки є виявлення причин та особливостей міжрегіональної неоднорідності розвитку територій, яка, з одного боку, зумовлена властивостями природно-ресурсного потенціалу, з іншого ж боку, – процесами фінансово-економічного та політико-правового характеру» [14, с. 16].

Досліджуючи феномен просторової поляризації, доцільно типізувати підходи та позиції науковців щодо використання терміна «поляризація» з огляду на багатоаспектність та міждисциплінарний характер поняття. Так, узагальнення теоретичного апарату досліджуваного питання дало змогу відокремити такі підходи: системний, територіально-регіональний, просторово-економічний, глобалізаційний, соціальний.

Системний підхід застосування дефініції простежується у працях Мартинова А. С., Артохова В. В., Виноградова В. Г., які тлумачать поляризацію як «...одночасне зростання числа як благополучних елементів системи, так і неблагополучних» [15], Булакової О. А., Джурбіної О. М. «...багатоаспектна комплексуюча система відносин, що вибудовуються між певним центром (полюсом, ядром і т. п.) і периферією, яка тягнеться до нього» [16, с. 95].

Територіально-регіонального підходу дотримується Беккер А., визначаючи поляризацію як «...економічну нерівність територій, розшарування між багатими і бідними територіями» [17]. Дьякова О. В. розглядає регіональну поляризацію як «...відмінність в рівнях розвитку регіонів, кількісно вимірюване, пов'язане з особливостями функціонування самих регіонів, а також ступенем реалізації принципів регіональної економіки» [1, с. 7]. Аврамчікова Н. Т. на регіональному рівні розглядає поляризацію «...як засіб територіальної деконцентрації, здатний послабити різке домінування територій – центрів осередкового розвитку» [7, с. 112–113].

Сутність просторово-економічного підходу розкривається у працях Каратаєва М. А., Рамазанової А. О., Чебуниної Н. М. Поляризований розвиток, на думку Каратаєва М. А., являє собою «...агломерацію підприємств, сконцентрованих в певних місцях – «полюсах зростання», де економічне зростання, підприємницька діяльність, інноваційний процес відрізняються найбільшою

інтенсивністю, впливаючи на інші території, які не входять до «полюсів зростання» [18, с. 5]. Рамазанова А. О. робить акцент на тому, що «основоположним моментом поляризації є стійкі зв'язки і взаємозалежності, що складаються в процесі виробництва, обміну і споживання благ і послуг, а також відносини з приводу використання вигод і переваг територіально-локалізаційного фактора в системі суспільного відтворення» [19, с. 8]. Чебуніна Н. М. стверджує, що поляризація – це «...результуюча характеристика нерівномірності економічного простору» [4, с. 113], «...просторова нерівномірність стану і розвитку регіонально-галузевих підсистем економіки територій, що дає якісну характеристику досліджуваних об'єктів» [4, с. 112].

У рамках глобалізаційного підходу поляризація досліджується як один з найважливіших напрямків глобалізації, а саме як «...фактор посилення нерівності між країнами світу» [20, с. 103]. Так, на думку Деркач Т. В., вплив глобалізації у формі регіоналізації та поляризації на квінтесенцію економічного циклу здійснюється внаслідок зміни інвестиційної активності, зростання споживчого кредитування, відтоку капіталів тощо [20, с. 106].

Соціальний підхід до визначення поняття «поляризація» підкреслює наявність класової асиметрії роз-

витку суспільства, соціального виключення, громадську нерівність та виявляє економічні передумови цього феномена. У Соціологічному словнику Осіповим Г. В. наводиться узагальнююче визначення соціальної поляризації, яку пропонується трактувати як «відмінності в положенні товаристів, груп (соціальної диференціації), які доходять до їх протистояння один одному (полярності) [21, с. 465]. Більш розгорнуте визначення пропонує Золотарьова Ю. І., визначаючи соціальну поляризацію як «...розшарування на більшість бідних, що складають нижчий клас, обмежених у своїх можливостях, зокрема в можливості конвертації соціального капіталу перш за все в економічний, та меншість багатих, що складають вищий клас і мають великий соціальний капітал зі значними можливостями його конвертації в інші капітали» [22, с. 342].

Поняття просторової поляризації досить об'ємно і має в сучасній науці різні тлумачення та перебуває на стику регіональної економіки, економічної географії та соціології, інституціональної економіки, макроекономіки та демографії. Разом з тим, у більшості трактувань розкривається її економічна сутність, яка відображає нерівномірність соціально-економічного розвитку територій (табл. 1).

Таблиця 1

Підходи до визначення сутності поняття «просторова поляризація»

Автор(-и)	Назва підходу	Характерна ознака підходу	Авторське визначення поняття
1	2	3	4
Паршин Ю. І. [11, с. 32]	Ресурсний	Наявність нерівномірного перерозподілу ресурсів	Просторова економічна поляризація – це нерівномірність економічного розвитку, що виникла внаслідок процесу нерівномірного перерозподілу економічних ресурсів, доходів і витрат, яка виражається на різних рівнях соціально-економічного й екологічного розвитку
Екова В. А. [23]			Поляризованість економічного простору – означає стан, що відбиває певну сукупність розподілу ресурсів природно-господарської і соціально-економічної системи для даної території в певний момент часу
Головачова О. А. [24, с. 38]			Просторова економічна поляризація – нерівномірність соціально-економічного розвитку території, яка виникла внаслідок процесу перерозподілу економічних ресурсів, доходів і витрат, що виражається в різних рівнях соціально-економічного розвитку її регіонів
Багманова Г. Р. [25, с. 18]			Просторова поляризація – сукупність характеристик рівнів розвитку регіонів, які формуються дією базових чинників, а також їх динамічних тенденцій під дією актуальних чинників, що обумовлюють структурні зміни по виробничо-економічних, фінансово-економічних і соціально-економічних напрямках
Шкромада В. І. [6, с. 6]	Факторний	Наявність чинників, що призводять до нерівномірності розвитку	Просторова економічна поляризація – це універсальний феномен регіональної економіки, що представляє собою сукупність об'єктивних і суб'єктивних факторів, що призводять до надмірної територіальної нерівномірності в ресурсній забезпеченості, способах і результатах економічної активності
Кетова Н. П., Овчинников В. Н. [26, с. 247]			Просторова економічна поляризація – це універсальний феномен регіональної економіки, що представляє собою сукупність об'єктивних і суб'єктивних факторів, що призводять до надмірної територіальної нерівномірності в ресурсній забезпеченості, способах і результатах економічної активності
Зінов'єва А. А. [2, с. 256]			Просторова економічна поляризація – це універсальний феномен регіональної економіки, що представляє собою сукупність об'єктивних і суб'єктивних факторів, що призводять до надмірної територіальної нерівномірності в ресурсній забезпеченості, способах і результатах економічної активності
Соболев О. В. [27, с. 7]	Ресурсно-факторний	Наявність диспропорції розподілу ресурсів та факторів	Просторова поляризація – висока просторова неоднорідність, що виникла в результаті нерівномірного розподілу економічних ресурсів і впливу певних факторів, яка виражається в різному рівні соціально-економічного розвитку досліджуваних територій

1	2	3	4
Панфілов В. С. [28, с. 42]			Поляризація економічного простору означає стійкі в просторі та часі суттєві диспропорції всередині і між регіональними системами (або по відношенню до середньої величини), які проявляються в різних рівнях соціально-економічного розвитку територіальних утворень
Сафіулліна А. М. [29, с. 12]	Інноваційний	Наявність «точок (полюсів) зростання» інновацій та поширення імпульсу їх розвитку	Поляризація економічного простору обумовлює концентрацію трансакцій, що забезпечують створення, поширення і застосування знань в точках зростання та ініціацію нерівноважного, нелінійного процесу самоорганізації інноваційних відносин як складної системи, в рамках якої інновація як продукт і як процес трансформується в напрямку формування «інновацій в інноваціях»
Кармишев Ю. А. [30]			Поляризований розвиток в економіко-географічному просторі означає формування точок (центрів) зростання, які згодом зможуть здійснювати дифузію інновацій по інших територіях

ВИСНОВКИ

Теоретичне узагальнення тлумачень і трактувань поняття «просторова поляризація» дає змогу відокремити чотири підходи до його визначення, а саме: ресурсний, факторний, ресурсно-факторний та інноваційний. Назва зазначених підходів відбиває передумови просторової диспропорції, диференціації та нерівномірності розвитку територій. Так, ресурсний підхід засновується на наявності нерівномірного перерозподілу ресурсів, факторний – на наявності чинників, що призводять до нерівномірності розвитку, ресурсно-факторний, відповідно, – на наявності диспропорції розподілу ресурсів та факторів, інноваційний – на наявності «точок (полюсів) зростання» інновацій та поширення імпульсу їх розвитку. ■

ЛІТЕРАТУРА

- Дьякова О. В.** Механизм сглаживания социально-экономической поляризации регионов : автореф. дисс. ... канд. экон. наук : спец. 08.00.05 «Экономика и управление народным хозяйством (региональная экономика)» / Дьякова Ольга Владимировна. – Тамбов, 2003. – 17 с.
- Зиновьева А. А.** Проблемы сглаживания пространственной поляризации в экономике регионов / А. А. Зиновьева // Проблемы современной экономики – 2011. – № 4. – С. 256–259.
- Кутаев Ш. К.** Направления снижения межрегиональных диспропорций социально-экономического развития [Электронный ресурс] / Ш. К. Кутаев, Х. М. Жантудуева // Современные проблемы науки и образования. – 2015. – № 1, часть 1. – Режим доступа : <http://www.science-education.ru/ru/article/view?id=19081>
- Чебунина Н. М.** Сущность поляризации развития регионов и направления ее сглаживания в современной экономике / Н. М. Чебунина // Проблемы экономики и менеджмента. – 2012. – № 10 (14). – С. 112–117.
- Ртищев А. В.** Эффективные инструменты сглаживания пространственной поляризации регионов : автореф. дисс. ... канд. экон. наук : спец. 08.00.05 «Экономика и управление народным хозяйством (региональная экономика)» / Ртищев Андрей Вячеславович. – Уфа, 2013. – 24 с.
- Шкромда В. И.** Совершенствование налоговых инструментов сглаживания социально-экономической поляризации регионов : автореф. дисс. ... канд. экон. наук : спец. 08.00.05

«Экономика и управление народным хозяйством (региональная экономика)» / Шкромда Валентина Ивановна. – Белгород, 2013. – 24 с.

7. Аврамчикова Н. Т. Теоретические основы формирования поляризованного пространства и диффузии нововведений в экономике региона / Н. Т. Аврамчикова // Вестник СибГАУ. – 2009. – № 1-2. – С. 114–116.

8. Вдовкина Е. Г. Эволюция теорий пространственного развития / Е. Г. Вдовкина // Актуальные проблемы гуманитарных и естественных наук. – 2012. – № 1. – С. 41–45.

9. Калашникова Т. М. Надбання французької школи просторової економіки у контексті людського розвитку / Т. М. Калашникова // Глобальні та національні проблеми економіки. – Миколаїв : Миколаївський національний університет ім. В. О. Сухолинського, 2015. – № 4. – С. 3–9.

10. Шаблій О. І. Категорії центральності та периферійності у загальній та описовій суспільній географії / О. І. Шаблій, Г. Н. Сохоцька // Історія української географії. – Тернопіль, 2012. – Вип. 26. – С. 7–15.

11. Паршин Ю. І. Оцінка нерівномірності економічного розвитку за індикаторами поляризації та асиметрії / Ю. І. Паршин // Інвестиції: практика та досвід. – 2014. – № 24. – С. 28–33.

12. Гурьянова Л. С. Модели оценки влияния межрегионального взаимодействия на процессы конвергенции развития территорий / Л. С. Гурьянова, С. В. Прокопович // Бізнес Інформ. – 2013. – № 1. – С. 62–67.

13. Мельник М. І. Роль метрополізації в організації економічного простору: функціональний аспект / М. І. Мельник // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. – 2013. – Вип. 2 (100). – С. 3–14.

14. Реутов В. Є. Згладжування розбіжностей у міжбюджетних відносинах як механізм регіональної конвергенції економічного розвитку / В. Є. Реутов // Економіка та держава. – 2010. – № 8. – С. 16–22.

15. Мартынов А. С. Россия как система: Комплексный аналитический Web-атлас [Электронный ресурс] / А. С. Мартынов, В. В. Артюхов, В. Г. Виноградов. – Режим доступа : <http://www.sci.aha.ru/RUS/waee2.htm>

16. Булгакова О. А. Понятийно-терминологические основы концепции территориальной социально-экономической поляризации / О. А. Булгакова, Е. М. Джурбина // Вестник Пятигорского Государственного лингвистического университета. – 2004. – № 1. – С. 93–98.

17. Беккер А. Деньги любят сильных [Электронный ресурс] / А. Беккер // Ведомости. – 2006. – № 186 (1713). – Режим

доступа : <https://www.vedomosti.ru/newspaper/articles/2006/10/04/dengi-lyubyat-silnyh>

18. Каратаев М. А. Социально-экономические и геоэкологические проблемы пространственной организации Рудно-Алтайской территориальной природно-хозяйственной системы : дисс. ... д-ра филос. наук : 6D060900 / Каратаев Марат Ахметович. – Алматы, 2011. – 157 с.

19. Рамазанова А. О. Совершенствование инструментов сглаживания внутрирегиональной пространственной поляризации : автореф. дисс. ... канд. экон. наук : спец. 08.00.05 «Экономика и управление народным хозяйством (региональная экономика)» / Рамазанова Альбина Олеговна. – Махачкала, 2008. – 24 с.

20. Деркач Т. В. Основные направления глобализации мировой экономики / Т. В. Деркач // *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. – 2013. – Вип. 6. – С. 103–107.

21. Социологический словарь / Отв. ред. Г. В. Осипов, Л. Н. Москвичев. – М.: Изд-во «НОРМА», 2008. – 608 с.

22. Золотарьова Ю. І. Громадянське суспільство та соціальна нерівність / Ю. І. Золотарьова // *Вісник Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого*. Сер.: Філософія, філософія права, політологія, соціологія. – 2013. – № 2. – С. 337–344.

23. Экова В. А. Идентификация объектов пространственного менеджмента в регионе [Электронный ресурс] / В. А. Экова // *Материалы международной научно-практической конференции «Современные направления теоретических и прикладных исследований 2013»*. – Вып. 1. – Одесса, 2013. – Режим доступа : <http://www.sworld.com.ua/index.php/uk/economy-113/where-to-stay-productive-forces-and-regional-economy-113/16975-113-0762>

24. Головачева О. А. Инструменты сглаживания пространственной поляризации регионов / О. А. Головачева // *Современные наукоемкие технологии: региональное приложение*. – 2012. – № 2 (30). – С. 34–38.

25. Багманова Г. Р. Формирование эффективного институционального контура межбюджетных отношений в современной российской экономике : дисс. ... канд. экон. наук : спец. 08.00.01 «Экономическая теория» / Багманова Гульнара Рафаэлевна. – Казань, 2015. – 150 с.

26. Кетова Н. П. Региональная экономика: универсальный учебный экономический словарь / Н. П. Кетова, В. Н. Овчинников. – Ростов н/Д.: Феникс, 2006. – 247 с.

27. Соболев А. В. Условия и факторы поляризованного развития муниципальных районов и городских округов северо-западного экономического района : автореф. дисс. ... канд. геогр. наук : спец. 25.00.24 «Экономическая, социальная, политическая и рекреационная география» / Соболев Алексей Викторович. – Санкт-Петербург, 2015. – 20 с.

28. Панфилов В. С. Типология региональных образований экономического пространства / В. С. Панфилов // *ВЭПС*. – 2010. – № 2. – С. 42–45.

29. Сафиуллина А. М. Формирование инновационного климата в экономическом пространстве российского государства на основе реализации модели «тройной спирали» : автореф. дисс. ... канд. геогр. наук : спец. 08.00.01 «Экономическая теория» / Сафиуллина Алина Маратовна. – Казань, 2013. – 24 с.

30. Кармышев Ю. А. О потенциальных источниках инновационного развития депрессивных регионов России / Ю. А. Кармышев // *Экономика и управление*. – 2005. – № 1. – С. 52–57.

REFERENCES

Avranchikova, N. T. "Teoreticheskiye osnovy formirovaniya polarizovannogo prostranstva i diffuzii novovvedeniy v ekono-

mike regiona" [Theoretical bases of formation of a polarized space, and diffusion of innovations in the region's economy]. *Vestnik Sib-GAU*, no. 1-2 (2009): 114-116.

Bulgakova, O. A., and Dzhurbina, E. M. "Ponyatiyno-terminologicheskiye osnovy kontseptsii territorialnoy sotsialno-ekonomicheskoy polarizatsii" [Conceptual and terminological basis of the concept of territorial social-economic polarization]. *Vestnik Pyatigorskogo Gosudarstvennogo lingvisticheskogo universiteta*, no. 1 (2004): 93-98.

Bekker, A. "Dengi lyubyat silnykh" [Money like strong]. <https://www.vedomosti.ru/newspaper/articles/2006/10/04/dengi-lyubyat-silnyh>

Bagmanova, G. R. "Formirovaniye effektivnogo institutsionalnogo kontura mezhyudzhetykh otnosheniy v sovremennoy rossiyskoy ekonomike" [The formation of an effective institutional outline of intergovernmental fiscal relations in the Russian economy]. *Diss. ... kand. ekon. nauk : 08.00.01*, 2015.

Chebunina, N. M. "Sushchnost polarizatsii razvitiya regionov i napravleniya yee sglazhivaniya v sovremennoy ekonomike" [The essence of the polarization development of the regions and areas of smoothing in the modern economy]. *Problemy ekonomiki i menedzhmenta*, no. 10 (14) (2012): 112-117.

Dyakova, O. V. "Mekhanizm sglazhivaniya sotsialno-ekonomicheskoy polarizatsii regionov" [The mechanism of reduction of socio-economic polarization regions]. *Avtoref. diss. ... kand. ekon. nauk : 08.00.05*, 2003.

Derkach, T. V. "Osnovnyye napravleniya globalizatsii mirovoy ekonomiki" [The main directions of globalization of the world economy]. *Naukoviy visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu*, no. 6 (2013): 103-107.

Ekova, V. A. "Identifikatsiya obektov prostranstvennogo menedzhmenta v regione" [Identification of spatial management in the region]. <http://www.sworld.com.ua/index.php/uk/economy-113/where-to-stay-productive-forces-and-regional-economy-113/16975-113-0762>

Guryanova, L. S., and Prokopovich, S. V. "Modeli otsenki vliyaniya mezhterritorialnogo vzaimodeystviya na protsessy konvergentsii razvitiya territoriy" [The model estimates the impact of interregional interaction on the processes of convergence of the territories]. *Biznes Inform*, no. 1 (2013): 62-67.

Golovacheva, O. A. "Instrumenty sglazhivaniya prostranstvennoy polarizatsii regionov" [Tools of smoothing of spatial polarization of regions]. *Sovremennyye naukoemye tekhnologii: regionalnoye prilozheniye*, no. 2 (30) (2012): 34-38.

Kalashnikova, T. M. "Nadbannia frantsuzkoi shkoly prostoroivoi ekonomiky u konteksti liudskoho rozvytku" [The heritage of the French school of spatial Economics in the context of human development]. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky*, no. 4 (2015): 3-9.

Kutayev, Sh. K., and Zhantuduyeva, Kh. M. "Napravleniya snizheniya mezhterritorialnykh disproportsiy sotsialno-ekonomicheskogo razvitiya" [Direction of reducing inter-regional disparities of socio-economic development]. <http://www.science-education.ru/ru/article/view?id=19081>

Karatayev, M. A. "Sotsialno-ekonomicheskkiye i geoeologicheskiye problemy prostranstvennoy organizatsii Rudno-Altayskoy territorialnoy prirodno-khozyaystvennoy sistemy" [Socio-economic and geoeological problems of the spatial organization of Rudnyi Altai territorial natural-economic system]. *Diss. ... d-ra flos. nauk : 6D060900*, 2011.

Ketova, N. P., and Ovchinnikov, V. N. *Regionalnaya ekonomika: universalnyy uchebnyy ekonomicheskyy slovar* [Regional economy: economic universal learning dictionary]. *Rostov n/D. : Feniks*, 2006.

Karmyshev, Yu. A. "O potentsialnykh istochnikakh innovatsionnogo razvitiya depressivnykh regionov Rossii" [On potential sources of innovative development of depressive regions of Russia]. *Ekonomika i upravleniye*, no. 1 (2005): 52-57.

- Melnyk, M. I. "Rol metropolizatsii v orhanizatsii ekonomichnoho prostoru: funktsionalnyi aspekt" [The role of metropolisation in the organization of economic space: a functional aspect]. *Sotsialno-ekonomichni problemy suchasnoho periodu Ukrainy*, no. 2 (100) (2013): 3-14.
- Martynov, A. S., Artiukhov, V. V., and Vinogradov, V. G. "Rossiya kak sistema: Kompleksnyy analiticheskiy Web-atlas" [Russia as a system: a Comprehensive analytical Web-Atlas]. <http://www.sci.aha.ru/RUS/waee2.htm>
- Panfilov, V. S. "Tipologiya regionalnykh obrazovaniy ekonomicheskogo prostranstva" [The typology of regional entities economic space]. *VEPS*, no. 2 (2010): 42-45.
- Parshyn, Yu. I. "Otsinka nerivnomirnosti ekonomichnoho rozvytku za indyikatoramy poliaryzatsii ta asymetrii" [Assessment of inequality of economic development indicators of polarization and asymmetry]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, no. 24 (2014): 28-33.
- Rtishchev, A. V. "Effektivnyye instrumenty sglazhivaniya prostranstvennoy polyarizatsii regionov" [Effective tools of smoothing of spatial polarization of regions]. *Avtoref. diss. ... kand. ekon. nauk*: 08.00.05, 2013.
- Reutov, V. Ye. "Zhladzhuvannia rozbizhnosti u mizhbiudzhethnykh vidnosynakh yak mekhanizm rehionalnoi konverhentsii ekonomichnoho rozvytku" [Smoothing differences in intergovernmental relations as the engine of regional convergence of economic development]. *Ekonomika ta derzhava*, no. 8 (2010): 16-22.
- Ramazanova, A. O. "Sovershenstvovaniye instrumentov sglazhivaniya vnutriregionalnoy prostranstvennoy polyarizatsii" [Improving the tools for smoothing intra-regional spatial polarization]. *Avtoref. diss. ... kand. ekon. nauk*: 08.00.05, 2008.
- Shablii, O. I., and Sokhotska, H. N. "Katehorii tsentralnosti ta peryferiinosti u zahalnoi ta opysovii suspilnii heohrafii" [The category of centrality and periferies in General and descriptive social geography]. *Istoriia ukrainskoi heohrafii*, no. 26 (2012): 7-15.
- Shkromada, V. I. "Sovershenstvovaniye nalogovykh instrumentov sglazhivaniya sotsialno-ekonomicheskoy polyarizatsii regionov" [Improvement of tax tools for smoothing of socio-economic polarization regions]. *Avtoref. diss. ... kand. ekon. nauk*: 08.00.05, 2013.
- Sotsiologicheskii slovar* [Sociological dictionary]. Moscow: NORMA, 2008.
- Sobolev, A. V. "Usloviya i faktory polyarizovannogo razvitiya munitsipalnykh rayonov i gorodskikh okrugov severo-zapadnogo ekonomicheskogo rayona" [Conditions and factors of polarized development of municipal areas and city districts of the North-West economic region]. *Avtoref. diss. ... kand. geogr. nauk*: 25.00.24, 2015.
- Safullina, A. M. "Formirovaniye innovatsionnogo klimata v ekonomicheskom prostranstve rossiyskogo gosudarstva na osnove realizatsii modeli «troynoy spirali»" [Formation of innovative climate in the economic space of the Russian state on the basis of the implementation of the model of "triple helix"]. *Avtoref. diss. ... kand. geogr. nauk*: 08.00.01, 2013.
- Vdovkina, E. G. "Evolyutsiya teorii prostranstvennogo razvitiya" [The evolution of theories of spatial development]. *Aktualnyye problemy gumanitarnykh i estestvennykh nauk*, no. 1 (2012): 41-45.
- Zinoveva, A. A. "Problemy sglazhivaniya prostranstvennoy polyarizatsii v ekonomike regionov" [The problem of smoothing of spatial polarization in the regional economy]. *Problemy sovremennoy ekonomiki*, no. 4 (2011): 256-259.
- Zolotaryova, Yu. I. "Hromadianske suspilstvo ta sotsialna nerivnist" [Civil society and social inequality]. *Visnyk Natsionalnoi iurydychnoi akademii Ukrainy imeni Yaroslava Mudroho. Seriya «Filosofia, filosofia prava, politolohiia, sotsiologhiia»*, no. 2 (2013): 337-344.